

Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

Stanowisko w obszarze konkurencyjności i uproszczeń regulacji prawnych w ramach prac Semestru Europejskiego

I. Zapytanie o bariery rozwoju, proponowane zmiany uregulowań prawnych i zachęty dla zwiększenia produktywności i rozwoju MŚP / Proponowane środki dla pobudzenia prywatnych inwestycji w gospodarce / Propozycje zmian regulacji

Z perspektywy Związku Rzemiosła Polskiego kluczowym wyzwaniem dla konkurencyjności polskiej gospodarki jest pełniejsze wykorzystanie potencjału rzemiosła, zarówno poprzez zwiększenie inwestycji prywatnych, jak i udział tych firm w zamówieniach publicznych, transferze wiedzy oraz wzroście produktywności. Aby ożywić prywatne inwestycje w 2026 roku, postuluje się odejście od modelu opartego na konsumpcji na rzecz stymulowania kapitału i innowacji.

Przewidywalność podatkowa i prawna

Przedsiębiorcy jako największe bariery wskazują niestabilność prawa (46%) oraz wysokie podatki i koszty pracy (59%). Zmiany powinny zmierzać do uproszczenia przepisów i ograniczenia częstych nowelizacji. Istotną barierą są też niejasne interpretacje przepisów oraz koszty dostosowywania działalności do zmieniających się wymogów regulacyjnych i standardów jakościowych, które relatywnie silniej obciążają rzemiosło niż duże firmy. Poza stabilnym otoczeniem regulacyjnym, Związek Rzemiosła Polskiego nieustająco optuje za uproszczeniem procedur administracyjnych, poprawą dostępu do finansowania oraz wprowadzeniem skutecznych zachęt dla reinwestowania zysków.

Wzorem dobrych praktyk europejskich warto także zwiększać stosowanie instrumentów pośrednich w postaci ulg podatkowych skierowanych do najmniejszych firm, udzielać wsparcia w zatrudnianiu pierwszych pracowników, stwarzać korzystniejsze warunki dla amortyzowania środków trwałych, w szczególności w obszarze modernizacji cyfrowej i energetycznej.

Lista zachęt przewidzianych przez państwo dla zwiększenia produktywności i rozwoju MŚP

W 2026 roku największe zachęty dla sektora MŚP koncentrują się na wsparciu finansowym transformacji technologicznej, walce z zatorami płatniczymi oraz na wspieraniu rozwoju kompetencji cyfrowych.

Dofinansowanie innowacji i technologii z funduszy UE

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) w 2026 roku zaplanowała 22 nabory wniosków o łącznej wartości blisko 1,3 mld zł, w tym z wykorzystaniem:

- Ścieżki SMART (FENG) - kluczowy instrument wspierający kompleksowe projekty obejmujące B+R, cyfryzację i zazielenienie przedsiębiorstw (nabory dla MŚP do marca i czerwca 2026 r.)

- Transformacji cyfrowej i narzędzi AI - dostępne są dotacje na wdrażanie sztucznej inteligencji, automatyzację procesów oraz zakup zaawansowanego oprogramowania (np. w ramach programów regionalnych z terminami do lutego 2026 r.).
- Wzorów przemysłowych w MŚP - możliwość pozyskiwać środki przeznaczone dla wykorzystywania i wdrażania innowacyjnych produktów.

Rozwój kompetencji i wsparcie doradcze

Produktywność zwiększana jest nie tylko przez maszyny, ale przez wiedzę i zarządzanie:

- Kompetencje dla transformacji cyfrowej - PARP uruchamia nabory dla operatorów wspierających MŚP w nabywaniu umiejętności z zakresu automatyzacji i nowych technologii;
- Vouchery na doradztwo - przedsiębiorcy mogą otrzymać dofinansowanie (np. do 150 tys. zł w wybranych regionach) na innowacyjne usługi doradcze, które pomagają identyfikować „wąskie gardła” w firmie;
- Cyfrowe centra innowacji (EDIH) - bezpłatne wsparcie w testowaniu technologii cyfrowych przed dokonaniem inwestycji.

Poprawa płynności i stabilności finansowej

- Walka z zatorami płatniczymi - w 2026 r. priorytetem jest radykalne ograniczenie opóźnień w płatnościach, dla umożliwienia firmom rzemieślniczym i innym MŚP utrzymania płynności niezbędnej do reinwestowania zysków;
- Dotacje dla mikrofirm (LGD) - na obszarach wiejskich i w małych miastach (od 20 do 400 tys. mieszkańców) mikro i mali przedsiębiorcy mogą ubiegać się o bezzwrotne dotacje na rozwój działalności w kwotach od 500 000 zł do 1.500.000 zł.

Poprawa efektywności energetycznej

W obliczu wysokich kosztów energii, istotną zachętą są dotacje i pożyczki na poprawę efektywności energetycznej w projekty termomodernizacyjne i wymiany urządzeń na energooszczędne, co bezpośrednio przekłada się na obniżenie kosztów operacyjnych i wzrost konkurencyjności.

W opinii Związku Rzemiosła Polskiego środki zaradcze w 2026 roku powinny obejmować:

- **Wzmocnienie inwestycji z kapitału krajowego**
Aby zmniejszyć lukę kapitałową, szacowaną na miliardy złotych rocznie, Polska powinna postawić na wzmocnienie własnych zasobów inwestycyjnych;
- **Nowy system wsparcia**
Postulujemy reformę systemu grantów rządowych i pomocy publicznej udzielanej w specjalnych strefach ekonomicznych (SSE), aby zachować atrakcyjność prowadzenia działalności gospodarczej w tych strefach;
- **Lepsze wykorzystanie funduszy UE**
W 2026 roku nastąpi największy napływ środków finansowych z Unii Europejskiej, które w pierwszym rządzie powinny być ukierunkowane na projekty związane z cyfryzacją i wdrażaniem innowacyjnych technologii;
- **Stabilizację makroekonomiczną**
Czynnikami niezbędnymi przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych przez właścicieli firm rzemieślniczych i innych małych i średnich przedsiębiorstw są utrzymywanie pod kontrolą inflacji, a także przewidywalnych stóp procentowych.

Prawo budowlane i planowanie

Związek Rzemiosła Polskiego popiera planowane przyjęcie w 2026 roku przepisów skracających procedury inwestycyjne, przy czym ważne jest by wprowadzić uproszczenia w procedurze odrolniania gruntów, np. poprzez przyjęcie zasady milczącej zgody na odrolnienie w przypadku niepodejmowania innej decyzji przez MRiRW, a także wprowadzić cyfryzację procesu wydawania pozwoleń.

Reforma rynku kapitałowego

Dla zdynamizowania inwestycji w polską gospodarkę państwo powinno stosować zachęty do przenoszenia oszczędności Polaków z lokat bankowych na giełdę oraz w stronę instrumentów finansujących rozwój firm (instrumentem pomocnym w tym obszarze powinny być Osobiste Konta Inwestycyjne – OKI, które pozwolą na inwestowanie oszczędności osób indywidualnych na GPW do kwoty 100 tysięcy złotych bez opodatkowania podatkiem Belki).

II. Zapytanie w sprawie ocena działań w zakresie deregulacji i uproszczeń

Dla rzemiosła, które dysponuje ograniczonymi zasobami administracyjnymi, kluczowa jest stabilność i przewidywalność prawa oraz realne stosowanie testu małego przedsiębiorcy w procesie tworzenia nowych uregulowań prawnych. Deregulacja powinna oznaczać rzeczywiste uproszczenie otoczenia prawnego, a nie jedynie przesuwanie ciężarów regulacyjnych w inne obszary. W tym kontekście postulujemy wzmocnienie procesu legislacyjnego poprzez wprowadzenie podwójnej oceny skutków regulacji (OSR): jednej przygotowywanej przez projektodawcę oraz drugiej – niezależnej, sporządzanej przez zewnętrzną instytucję ekspercką, pełniącą rolę swobodnego „koreferatu”. Takie rozwiązanie zwiększałoby jakość stanowionego prawa, ograniczało ryzyko błędów systemowych oraz wzmacniało zaufanie interesariuszy do procesu legislacyjnego

Z pozytywnym odbiorem spotykają się deklaracje deregulacji zarówno na poziomie UE, jak i krajowym. W praktyce jednak często mają one charakter fragmentaryczny, przynosząc drobne korekty, nie eliminując kluczowych obciążeń i jednocześnie towarzyszy im konieczność dostosowania się do nowych warunków oraz równoległe wprowadzanie nowych obowiązków regulacyjnych. Dodatkowym problemem jest fakt, że liczne przepisy zmieniane są bez przeprowadzenia rzetelnej diagnozy aktualnego stanu prawnego i faktycznego, a także bez wiarygodnej prognozy ich długofalowych skutków gospodarczych i społecznych. Postulujemy, by każda ustawa posiadała swoją postać cyfrową, zaprojektowaną już na etapie tworzenia prawa, obejmującą mechanizmy bieżącego monitorowania jej funkcjonowania. Oznacza to definiowanie wskaźników, mierników efektywności oraz stworzenie publicznie dostępnego „dashboardu”, który w czasie rzeczywistym prezentowałby kluczowe dane dotyczące wdrażania regulacji – takie jak liczba złożonych i obsłużonych wniosków, wartość wypłaconych świadczeń czy wysokość zebranych podatków.

Tego rodzaju podejście pozwoliłoby rządowi, partnerom społecznym oraz zwykłym obywatelom na stały wgląd w rzeczywiste rezultaty wprowadzanych rozwiązań, profesjonalizując proces stanowienia i oceny prawa oraz tworząc solidną podstawę do racjonalnego, opartego na danych podejmowania decyzji regulacyjnych. Dane te często są udostępniane po ich uprzednim wywołaniu, np. w interpelacjach poselskich, przez co są one wykorzystywane wybiórczo i doraźnie. Stąd dopiero taka pełna i w podawana w czasie rzeczywistym informacja pozwoliłaby na rzetelną diagnozę i stworzenie fundamentu dla podejmowania racjonalnych działań deregulacyjnych, co jednak wymaga zmian w procedurze stanowienia prawa.

W zakresie działań deregulacyjnych dla inwestorów zagranicznych rekomenduje się maksymalne uproszczenie procedur rejestracyjnych, zniesienie barier handlowych oraz ograniczenie biurokratycznych wymogów i ingerencji w działalność gospodarczą firm.

III. Zapytanie w sprawie poprawy produktywności i spojrzenia w przyszłość

Wzrost produktywności firm rzemieślniczych zależy przede wszystkim od inwestowania w umiejętności, technologie oraz organizację pracy. Największymi barierami w tym obszarze są niedobory wykwalifikowanych pracowników, ograniczony dostęp do nowoczesnych technologii i finansowania oraz nadmierne obciążenia administracyjne. Odwołując się do kierunków wskazanych

w raporcie Mario Draghiego, postulujemy długofalowe wspieranie inwestycji w kapitał ludzki, cyfryzację MŚP, skracanie łańcuchów decyzyjnych i wzmacnianie jednolitego rynku usług.

Skalowalność biznesu stanowi kluczowy warunek trwałego wzrostu produktywności, zwłaszcza w sektorze rzemiosła i MŚP. Skalowalność oznacza zdolność firm do zwiększania skali działalności bez proporcjonalnego wzrostu kosztów, co wymaga standaryzacji procesów, lepszego wykorzystania danych, współpracy sieciowej oraz dostępu do szerszych rynków. Bariery skalowania obejmują rozdrobnienie rynku, regulacje różniące się między krajami i regionami, a także ograniczony dostęp do kapitału wzrostowego. Dlatego niezbędne są działania wspierające internacjonalizację, rozwój platform współpracy i klastrów międzynarodowych, uproszczenie regulacji oraz ułatwienia w dostępie do finansowania rozwojowego, tak aby innowacyjne modele biznesowe mogły być replikowane i rozwijane w skali europejskiej.

Istotnym, a wciąż niedostatecznie wykorzystanym narzędziem zwiększania skali i produktywności rzemiosła jest rozwój modeli franczyzowych dostosowanych do specyfiki tego sektora. Franczyza rzemieślnicza może łączyć lokalną niezależność warsztatów z efektami skali w obszarach takich jak zakupy, marketing, cyfryzacja, szkolenia czy standaryzacja jakości. Wsparcie publiczne powinno obejmować tworzenie ram prawnych i wzorcowych umów franczyzowych dla rzemiosła, programy pilotażowe współfinansujące budowę sieci franczyzowych, a także instrumenty doradcze pomagające mistrzom rzemiosła przekształcać sprawdzone modele działalności w koncepty skalowalne. Dodatkowo warto rozwijać preferencyjne finansowanie dla franczyzobiorców, systemy certyfikacji jakości oraz platformy cyfrowe wspierające zarządzanie siecią, co pozwoli na replikację dobrych praktyk, podniesienie konkurencyjności i zachowanie lokalnego charakteru rzemiosła przy jednoczesnym wzroście jego efektywności.

IV. Zapytanie w sprawie wpływu nowych regulacji dotyczących przetargów publicznych na MŚP i w sprawie zwiększonego zainteresowania udziałem MŚP w tych przetargach, stosowania przy realizacji przetargów standardów zielonej oraz innowacyjnej gospodarki / Powody niskiej konkurencyjności i słabego zainteresowania udziałem MŚP w przetargach publicznych

Rzemiosło i mikro oraz małe przedsiębiorstwa wciąż mają ograniczony dostęp do rynku zamówień publicznych, zarówno jako wykonawcy, jak i podwykonawcy. Bariery mają charakter formalny (nadmierne wymagania dokumentacyjne, wygórowane warunki udziału, krótkie terminy realizacji), jak i ekonomiczny (presja cenowa, opóźnione płatności, brak realnego podziału zamówień na mniejsze części). Postulujemy konsekwentne wzmacnianie mechanizmów sprzyjających udziałowi MŚP, w tym rzemiosła, takich jak promowanie lokalnych łańcuchów dostaw oraz większe wykorzystanie klauzul wspierających podwykonawstwo, co zwiększyłoby konkurencję, jakość realizacji i odporność rynku.

Od strony pozytywnej obserwuje się zwiększoną aktywność MŚP w sektorze zamówień podprogowych, w przypadku przetargów, w których procedury są uproszczone. Kluczową, wprowadzoną 1 stycznia 2026 r. zmianą jest podwyższenie progu stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych (PZP) ze 130 000 zł do 170 000 zł netto. Nowe progi pozwalają mniejszym firmom konkurować bez konieczności przechodzenia przez najbardziej rygorystyczne wymogi ustawowe. Także cyfryzacja zamówień (e-procurement) oraz wprowadzenie elastyczniejszych procedur (np. tryb podstawowy) skróciły czas potrzebny na przygotowanie ofert, co jest kluczowe dla firm o ograniczonych zasobach kadrowych.

Standardy zielonej i innowacyjnej gospodarki w przetargach publicznych

W 2026 roku Zielone Zamówienia Publiczne (GPP) stają się priorytetem, co jednak budzi mieszane odczucia odnośnie procesu wdrażania tych standardów, bowiem choć GPP promuje zrównoważony rozwój i innowacyjne technologie (szczególnie w budownictwie), ich udział w rynku wciąż oscyluje wokół kilku procent. Standardy te są postrzegane przez część MŚP jako dodatkowa bariera wejścia

ze względu na konieczność posiadania kosztownych certyfikatów środowiskowych i nowoczesnych technologii. Z drugiej strony, dla innowacyjnych firm są one szansą na uniknięcie konkurencji wyłącznie cenowej.

Powody niskiej konkurencyjności i słabego zainteresowania MŚP

Mimo ułatwień, wiele firm MŚP nadal unika przystępowania do przetargów publicznych z następujących powodów:

- Nadmiernego sformalizowania - właściciele firm postrzegają system jako zbyt zbiurokratyzowany, zniechęcając do podejmowania ryzyka;
- Barrier finansowych - zamówienia publiczne często wiążą się z koniecznością wniesienia wadium lub zabezpieczenia należytego wykonania umowy, co przy ograniczonej płynności MŚP jest znacznym obciążeniem;
- Kryterium najniższej ceny - choć prawo dopuszcza kryteria jakościowe, w praktyce cena wciąż jest czynnikiem dominującym, co faworyzuje większe podmioty o niskich kosztach jednostkowych;
- Zatory płatnicze - opóźnienia w płatnościach ze strony firm sektora publicznego są wciąż istotnym czynnikiem ryzyka dla małych przedsiębiorstw.

Według aktualnej Polityki Zakupowej Państwa na lata 2026-2029, priorytetem rządu jest dalsze wzmacnianie pozycji MŚP poprzez dzielenie zamówień na części (pakiety), co ma umożliwić małym firmom startowanie w dużych projektach infrastrukturalnych.

Tak więc wpływ nowych regulacji na sektor MŚP w 2026 roku oceniany jako szansę na realne uproszczenie dostępu do rynku zamówień, choć bariery strukturalne wciąż ograniczają pełne wykorzystanie tego potencjału.

V. Zapytanie w sprawie efektywności działań państwa w zakresie transferu wiedzy i współpracy nauki z biznesem oraz wpływu finansowania ze środków Unii Europejskiej na rozwój infrastruktury R&D i kapitału ludzkiego

Rzemiosło odgrywa istotną, choć często niedostrzeganą rolę w transferze wiedzy – przede wszystkim poprzez kształcenie zawodowe w relacji mistrz–uczeń, wdrażanie innowacji przyrostowych oraz adaptację rozwiązań technologicznych w skali lokalnej. W zakresie wpływu finansowania Unii Europejskiej na rozwój bazy materialno-organizacyjnej (R&D), projektów naukowo-badawczych oraz kapitału ludzkiego, z uwzględnieniem efektywności wykorzystania środków przez sektor MŚP, Związek Rzemiosła Polskiego wskazuje na potrzebę weryfikacji obecnie funkcjonujących mechanizmów wsparcia pod kątem ich skuteczności, dostępności oraz konkurencyjności względem podmiotów spoza Unii Europejskiej.

Baza R&D i infrastruktura badawcza

W ocenie Związku Rzemiosła Polskiego finansowanie UE przyczyniło się do rozwoju infrastruktury badawczej, jednakże:

- inwestycje koncentrują się głównie w dużych ośrodkach akademickich i instytucjonalnych,
- dostęp mikro- i małych przedsiębiorstw do infrastruktury badawczej jest ograniczony,
- infrastruktura ta jest w niewystarczającym stopniu powiązana z realnymi potrzebami gospodarki lokalnej i rzemiosła,
- brak jest systemowych rozwiązań zapewniających efektywne wykorzystanie infrastruktury po zakończeniu finansowania projektowego.

W rezultacie rozwój bazy R&D ma często charakter formalny, bez przełożenia na wzrost innowacyjności sektora MSP.

Projekty naukowo-badawcze a konkurencyjność gospodarki

Związek Rzemiosła Polskiego zwraca uwagę, że projekty naukowo-badawcze finansowane ze środków UE:

- są nadmiernie sformalizowane i obciążone procedurami administracyjnymi,
- charakteryzują się długim cyklem przygotowania i realizacji,
- w ograniczonym stopniu odpowiadają na presję konkurencyjną ze strony gospodarek spoza UE.

W efekcie finansowanie R&D nie zawsze przekłada się na szybkie wdrożenia technologiczne, innowacje procesowe oraz realny wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, w szczególności mikro- i małych firm.

Kapitał ludzki – ograniczona absorpcja przez MŚP

Związek Rzemiosła Polskiego pozytywnie ocenia działania UE w zakresie wzmacniania rozwoju kapitału ludzkiego, jednocześnie wskazując na istotne bariery:

- brak skutecznych mechanizmów łączenia kadr naukowych i technicznych z potrzebami firm rzemieślniczych i innych MŚP,
- ograniczoną zdolność mikroprzedsiębiorstw do absorpcji wysoko wykwalifikowanych specjalistów,
- odpływ wykształconego kapitału ludzkiego do dużych podmiotów lub poza UE,
- niedostateczne wykorzystanie kompetencji rzemieślniczych i praktycznych w systemach innowacji.

Zjawiska te są szczególnie widoczne w państwach o niższym poziomie rozwoju gospodarczego, co prowadzi do utrwalania różnic rozwojowych.

Niewykorzystany potencjał rzemiosła, mikroprzedsiębiorstwa i MŚP

Związek Rzemiosła Polskiego podkreśla, że pomimo deklaratywnego uwzględniania MŚP w politykach UE:

- mikroprzedsiębiorstwa i rzemiosło mają ograniczony dostęp do finansowania R&D,
- innowacje praktyczne, warsztatowe i inkrementalne nie są traktowane jako pełnoprawna działalność badawczo-rozwojowa,
- bariery formalne i kosztowe skutecznie eliminują najmniejsze podmioty z udziału w projektach.

Taka sytuacja skutkuje niewykorzystaniem potencjału innowacyjnego rzemiosła oraz lokalnych firm rodzinnych.

Transparentność i efektywność systemu finansowania

Związek Rzemiosła Polskiego wskazuje na potrzebę zwiększenia transparentności systemu finansowania UE, w szczególności w zakresie:

- kryteriów wyboru projektów,
- oceny ich rzeczywistego wpływu gospodarczego,
- mierzalnych efektów wdrożeniowych w sektorze MŚP.

Obecny system w większym stopniu sprzyja dużym podmiotom instytucjonalnym, co ogranicza zdolność MŚP do konkurowania na rynku europejskim i globalnym.

Podsumowując stwierdzamy, że barierą w transferze wiedzy i dla usprawnienia współpracy nauki z biznesem pozostaje niedopasowanie mechanizmów współpracy nauki z biznesem do potrzeb małych firm przejawiające się w nadmiernym sformalizowaniu dokumentacji

projektowej, koncentracji finansowania na dużych podmiotach oraz ograniczonej dostępności pośredników technologicznych, stąd Związek Rzemiosła Polskiego postuluje:

1. Uproszczenie instrumentów finansowania R&D dla mikro- i małych przedsiębiorstw;
2. Uznanie innowacji rzemieślniczych i praktycznych za element działalności badawczo-rozwojowej;
3. Zwiększenie transparentności i czytelności procedur konkursowych;
4. Powiązanie wsparcia kapitału ludzkiego z potrzebami lokalnej i regionalnej gospodarki;
5. Wzmocnienie roli organizacji rzemieślniczych i branżowych w systemie wdrażania innowacji;
6. Dostosowanie instrumentów wsparcia do realiów globalnej konkurencji technologicznej.

Deklaracja współpracy

Na zamknięciu spotkania przedstawiciele Związek Rzemiosła Polskiego zadeklarowali gotowość do dalszej współpracy z Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Polsce oraz z właściwymi resortami centralnymi w zakresie wypracowywania rozwiązań zwiększających efektywność wykorzystania środków unijnych i realnego włączania rzemiosła w prace mające na celu wspieranie innowacji, cyfryzacji i transfer technologii.

Warszawa, 13 stycznia 2026 r.